

ב' בחשון  
5 בנובמבר  
יום ג'

על-פי דרישת הכופה של רומנברג נסעתי חבוקר יחד עם  
ברל לירושלים. רומנברג ספר לנו על המו"ס של מגנס עם פלבי והערבים.  
הוא מסכים ליסוד ממסלה "לאומית" - פרלמנט ומיניסטרים אחראי -  
על יסודות פרופורציונליים בתנאי של הכרת הסנדט מצד הערבים.  
לנציב יהיה זכות ויטו והשלטון הצבאי. רומנברג דבר על לבו שלא  
יעשה כל צעד אחראי בעניין זה, ולמרות הבטחתו נודע לו. ספי הנציב  
סמגנס דבר עם הנציב על ההצעה הזאת, והנציב הודיע על הדבר למשרד  
המושבות. מגנס רוצה להפגש עם שנינו.

בשחים וחצי סרנו שנינו למגנס. הוא מקודם ספר לנו על אסירי  
הקומוניסטים. נוסדה לפני שנים אחדות ועדה לספל באסירים. הוא בין  
חברי הועדה (גם בנמיוטס ועוד מקידים אחדים, כמו כן ערבים ונוצרים  
אחדים), אך עד היום לא היה פעיל. הוא בקר את הסוהר. חתנאים הם  
נוראים. הלקו את האסירים. הבחורות שוכבות על הקרקע, עושות כל  
הצרכים באותו החדר. הוא רוצה להפגש עם אנשי ההסדרות המטפלים  
בעניין זה. אמרנו לו שיסדנו ועדה לחקור את תנאי הסוהר וכבר שלחנו  
חוזיר בעניין זה למפלגה העבודה.

אחר כך ספר לנו על מחשבותיו בשאלת הפרלמנט. זה עשר  
שנים שאינו אקטיבי. אין הוא פוליטיק. בימי המלחמה הוציאו אותו  
מהסדרות הציונית. הוא דרש אז סוכנות, מבלי קרוא בשם הזה.  
לדעתו מרשל, ולצבורגר, שיף שחיו אז ועוד - הם יהודים טובים, ואם

כי לא היו של מי שקל היה מן הצורך למשוך אותם לעבודה. או לא שמעו לו. הדבר השני שדרש אז - התחשבות עם הערבים. לדעתו היה נזק רב בהצטרף בלפור. הוא הוציא אז חוברת, ודרש בשביל היהודים: חופש הגירה, חופש החישובות, חופש התפתחות קולטורית. זה היה מספיק. הצטרף בלפור חקיסה אח הערבים נגדנו והולידה לפני זמנה חנועה ערבית לאומית. עלינו לספל עכשיו בילד הזה, אם טוב ואם רע. אין לבטל הצטרף בלפור, לאחר שהיא קיימת כבר עשר שנים, אולם מוכרחים לתת לערבים שלטון עצמי. כל הזמן לא התערב בארץ בשאלות פוליטיות, אך הפעם הוא סרגיש, כמו אז בימי המלחמה, שאיני רשאי לשחוק. לפני ימים אחדים הגיעה לידו העודה אחת - כתובה ע"י פולבי. באוחו חזמן הוא עבר את ירושלים אך לא ראה אותו, הזמין אותו (או מי שהוא אחר הזמין אותו) לשוב ונפגש איתו. פולבי הוא ידיד לערבים, חבר מפלגת העבודה, לא אימפריאליסט, היה אנטי-ציוני, אך גלוי, לא כמו אחרים. בימי המלחמה היה מסצודי אבן סעוד, ונגד חוסיין. התנגד לפוליטיקא של הממשלה האנגלית, אך עשה זאת בגלוי, ומפני זה פטרו אותו. הוא ידיד קרוב לאבן סעוד, וחאירופי היחיד שהורשה להכנס לחג'ו. הוא מאמין שאבן סעוד יאחד תחת שבטו את כל ארצות ערב. גם עירק וגם עבר-הירדן ואולי גם סוריה. מגנס כתב לו (או אמר לו) שא"י אינה שיכת לא לערבים ולא ליהודים, כי אם לעולם כולו. זוהי ארץ סואי גנדים, ולא יתכן שהיא תעסוד תחת ממשלה מי שהוא, פולבי הסכים איתו, אך יתכן שברא קשר פדרטיבי בין א"י ובין ממלכות אבן סעוד. פולבי דבר עם הוזה"פ הערבי. הם מאמינים לו, כי הם בטוחים בידידותו הנאמנה. הם מסכימים לתצעתו שישאר המנדט, ויהיה חופש

הגירה ליהודים ולערבים, לפי כשרון קליטת הארץ, בתנאי שיוסד פרלמנט וממשלה לאומית באופן פרופורציונלי. היה וכוח על הכרת השפה העברית. הערבים אמרו שהם למעשה יכירו בזכויות השפה העברית, אך אינם יכולים להכריז על כך. מגנס הציע להסתפק בחכמה על הכרת הסנדס, הכולל ממילא את השפה העברית.

באחד הימים (הכול קרה בשבוע שעבר) נודען מגנס אצל הנציב בעניני האוניורסיטה. מגנס דרש במחון לחלמידים ולסורים למען יוכל לחדש הלמודים. הנציב הבטיח לעשות הכל. בסוף השיחה שאל הנציב את מגנס מה דעתו על השאלה הפוליטית. הנציב חושב על עניין זה יומם ולילה והוא מתעניין לשמוע את דעתו. מגנס ענה לו שאין הוא מתעניין בפוליטיקא, ואם הוא רוצה דוקא לשמוע דעתו יש הרבה לדבר על זה. הנציב הפציר בו, הוא אמר לו שיש לחלק את הציונות לענייניה הכלכליים, התרבותיים, הישוביים והפוליטיים. הוא יכל לחוות דעתו על כל השאלות שעסק בהן, אך בשאלות הפוליטיות לא עסק. הנציב אמר שדוקא שאלה זו מעניינת אותו. הוא ספר לו אז על דעותיו והמו"ם עם פלבי (פלבי בהיותו מה לא נפגש עם אנשי הממשלה). הנציב הקשיב בחשומת לב, ואמר: שאלה זו שייכת רק למיניסטר של המדינה. אין חפקידו של הנציב לחוות דעה, אלא להגיש הפוליטיקה של הממשלה בלונדון. אולם הוא לעצמו מסכים עם דעתו של מגנס. הוא נפגש אחר שנית ושוב שוחח אחר על העניין.

פלבי לפני נסיעתו מאנגליה התראה עם וב. פלבי הוא חלמידו של וב. וב בקש ממנו לשלוח לו חוות דעתו על השאלה הפוליטית, וב יתחשב מאוד בדעתו.

על שאלתי ענה מגנס שאם ההסדרות חזמין אח פולבי לשיחה בשאלה זו - ודאי יענה ויבוא הנה. הוא נמצא כבר עכשיו בג'דה. מגנס מתכוון לפרסם את התעודות ואח דעתו. הוא יגיד בחקירה שהוא מגיש את דעתו כאיש פרטי בעניינות רבה, מבלי פרסנויות, ומבלי לדבר בשם מי שהוא. אך אינו יכול לשחוק. הוא יודע שיש שלשה גופים שהם צריכים להחליט: ההסדרות הציוניות, הועד הלאומי והסדרות העובדים. הוא דבר עם רוטנברג, רוטנברג לא מסכים אחר. הוא הודיע (או יודיע) גם לויצמן. הוא עכשיו מדבר אחרו כעם באי-כוח ההסדרות. לגופים האלה הפעילה - אבל הוא לא יוכל להעלים את דעותיו. הוא בא בדברים גם עם רוטנברג, ורוטנברג אינו מסכים אחר. לא יכלנו להמשיך את השיחה, כי חיינו צריכים לשוב לח"א לישיבת הוה"פ ומרכזי המפלגות בשאלה זו גופא, וגם רוטנברג חכה לנו לפני נסיעתו לחיפה. אסרתי לו לפני הפרידה: השאלה הזאת קובעת את גורל הישוב והציונות. האחריות היא עצומה, לא רק לפעולה, כי אם גם להבעת דעה פומבית ולסו"ם פרטי. אנחנו חסימי דעה אחר בשאלה השלום וההסכם עם הערבים היא שאלה חיונית בשבילנו, וגם שאלה הכבוד ואבן-בוחן מוסרי של הציונות. אולם בפוליטיקה מעשית אולי יש בינינו חלוקי דעות, ואנחנו מבקשים ממנו שלא יעשה מעכשיו שום צעד עד שתהיה לנו אפשרות לברר אחר את השאלה באופן הכי יסודי וסקיף. לשם כך דרוש זמן הרבה יותר רב מאשר לשיחה חטופה, ועליו להקדיש לכך יום שלם. הסכים, קבענו שיבוא ביום הששי לח"א לשם כך.

בררנו עם זמורא חצו החוקי של סגירת דבר בגלל פרסום הרשימה השחורה. על יסוד החוקים שהראני זמורא נוכחתי שאין כל

בסיס חוקי לפקודת הנציב. אין גם לחבוע את דבר המשפט לפי פקודת פרסום סודות הממשלה. הבעתי דעתי שאין אנו מחוייבים למלא פקודת לא חוקית ויש להוציא דבר מבלי לחכות לרשיון. זמורא הסכים אתי, אך ברל ספקפק. בינתיים נפגש רוטנברג עם בנסוויטש. זה הציע לפנות לממשלה במכתב לבאר איך הדבר הגיע אלינו ואז אולי יבוטל כל הסכסוך.

לפני הפרדנו מסר לנו סגן שהי תעודות בלתי חתומות.

הראשונה בצורת מאמר, נכתב כנראה בידי פולבי, המאמר מתחיל מלגלוג ציני לא מסותר ביותר על הדבר שלאחר בוא ועדת החקירה, "היהודים והערבים יהיו עסוקים במשך חודש או חודשיים במטרה להוכיח לסיפוק עצמם שהאשמה העיקרית על מאורעות אב מוטלת על הצד השני". אין לקנא בועדה שחצטרך להסיק מסקנה ע"י ראיות סותרות זו את זו. אולם הועדה תעשה שרות חשוב בקיימה את חפקידה שני: להציע הצעות על מניעת הסתומות בעתיד. הכותב אינו מעלה כלל על הדעת שיש צד שלישי שאף הוא יושב על סכסל הנאשמים. הצד השלישי הזה הוא כנראה מוחת לגמרי בחרגשו של הכותב את עצמו.

בעל המאמר שואל מה הוא, איפוא, הפתרון. לא יתכן פתרון הסתנה את בטול הצהרת בלפור ועזיבת עמדה בריטניה בארץ. כמו כן לא יתכן פתרון המתנכר "לזכויות המשפטים והמוסריות שאינן מוטלות בספק של הערבים". מבלי החאמה שני האינטרסים המתנגדים apparently לכאורה אין דרך אחת לאנגליה אלא אדמיניסטרציה של מושבת כחר כמו בעבר המחזיקה את כף המאזניים של שני הצדדים הנלחמים ונשענת על כוח צבא מספיק למנוע כל התפרצות. לכך נדרש כוח צבאי הגון, אשר אינו הולם

בתחלת את חשבונה של הממשלה האנגלית. ויש למצוא, איפוא, פתרון  
הערבים נשענים על הבטחות מק מהון משנת 1915, שקדמו בשנחים להצהרת  
כלפור, ודורשים בטול ההצהרה, עזיבת המנדט והקמת ממשלה לאומית  
בלתי חלופית. אולם אין לחשוב על בטול ההצהרה ואין להעלות על הדעת  
עזיבת המנדט. אך אין להסתלק מהקמת ממשלה לאומית. בעירק יש  
ממשלה לאומית מבלי בטול המנדט. מדוע לא יהיה כדבר הזה בא"י ?  
ממשלה זו לפי טבעה תהיה אורגניזציה רפובליקנית דימוקרטית. כל  
החושבים שחלפו בה במדה שזה בהתאם לספרם. הזכויות המיוחדות של  
היהודים ושאר המיעוטים יוגנו באופן פשוט ע"י הויסו של הנציב העליון.  
הנציב ישמור את שלטונו על הצבא. חופש עליה לפי כשרון קליטת הארץ  
יקבע בתור הנאי קודם להקמת ממשלה זו. הערבים לא יתנגדו אפילו  
להמשכת הסוכנות היהודית להגן על אינטרסי היהודים.

היהודים יקבלו באופן זה חופש להתישב בארץ כמו עד עכשיו  
וייטנו מזכויות פוליטיות שוות עם שאר החושבים וישיגו (will realize)  
שהחלום של הציונות הפוליטית לשלום בעתיד על הארץ הקדושה הוא מת  
לעולם ועד. דבר זה דרוש לטובת הארץ. א"י לא תמשיך יותר את  
האלמנט הציוני השואף לשלטון, אולם היא תמשיך אלפי יהודים בכוח  
משיכה מעשית ורוחנית, בארץ מכורחם ואמונתם. אלה יבואו לארץ - בלי  
מחשבה להשתרר על הערבים - לשם לסוד באוניוורסיטה, לפתח את חרבותם  
ולעבוד על אדמת מולדתם העתיקה.

עם הציונות הפוליטית לא תרצה חכמיה זו יש להזכירה  
שהצהרת בלפור ניתנה לטובת היהדות בשלמותה ולא לטובת היהודים בעלי  
אמביציה פוליטית. הערבים אינם אנטישמים וחיו מאות שנה בשלום

אח. היהודים כמו שמעידה ההיסטוריה של עירק, סוריה ותימן. כך  
היה גם בימי שלטון חרכיה, וסימן לכך - מושבות היהודים שנוסדו  
אז. ואם אלה סבלו עכשיו מהמהומות, הרי זו רק בגלל האמביציות  
הפוליטיות של המתגרים הציונים החדשים. הגיע הזמן להפסיק תנועת  
שרק אסון צרור בכנפה. ועל הממשלה הבריטית לפעול מיד...

התעודה השניה מכותרת בשם "בסיס להסכם ערבי יהודי

בא"י", ויש בה 16 סעיפים.

(1) בא"י חיים שני העמים, ערבים ויהודים על-פי משפט

ולא על-פי חסד.

(2) פלשתינה מוכרת כמדינה בלתי-חלופה, כמו עבר-הירדן.

ממשלה הארץ היא דימוקרטית ורפרזנטטיבית. הנציב העליון הבריטי  
הוא ראש המדינה כדין המושל הכללי בדומיניונים. הוא ממנה את  
הקבינט, האחראי בפני הפרלמנט. בקבינט יש מיניסטרים לחקלאות,  
חנוך, בריאות, מסחר ותעשייה, חבור, כספים, משפט, פנים וענייני  
היהודים. האחרון עובד יחד עם הסוכנות היהודית והוא ב"כ הבית  
הלאומי בקבינט.

(3) לפני הכרת אי-חלופה של פלשתינה נכרת חוזה עם

אנגליה ומקובלת קונסטיטוציה שניהם צריכים להתאשר ע"י הפרלמנט  
הפלשתינאי ברוב של שלשה רבעים וע"י חבר הלאומים. הקון לקונסטיט  
אפשרי רק ברוב של שלשה רבעים בהסכמת אנגליה ומועצת חבר הלאומים.

(4) הפרלמנט נבחר בהצבעה חשאית וישרה של כל אזרחי

הארץ מבני 20 ומעלה. ועדה מיוחדת תחליט על כל שאלות הבחירה.  
להבחר יוכלו כל אזרחי הארץ מבני שלשים ומעלה היודעים קרוא וכתוב.

נבחר אחד לכל 15,000 חושבים קבועים. חוק הבחירות יבטיח רפרזנטציה מתאימה של המעומים כמו בעבר הירדן. הנציב ימנה ב"כ של הבירורים בהתאם למספרם.

(5) בחוזה ובחוקה יובטח חופש הגירה ליהודים ולערבים בהתאם לכשרון הקליטה הכלכלי של הארץ. סדור העליה יסמך לוועדה מרכבת מארבעה ערבים, 2 יהודים מהפרלמנט עם 3 אנשפורטים לא פלשתינאים שימונו ע"י חבר הלאומים.

(6) כל מהגר יוכל להיות לאזרח אחרי ישיבה בארץ של שתי שנים במשך שלוש שנים. אין ההתאזרחות תלויה בהחלטה ארביטררית של השלטון במקרה של סרוב המתאזרח יפנה למשפט ואחר כך לנציב.

(7) ערביה ועברית הן השפות הרשמיות של הארץ. שחיהן שוות בפרלמנט ובכל מחלקות הממשלה המרכזית. במחוזים ובאדמיניסטרציה הלוקלית משתמשים בשתי הלשונות. אם במחוז יש מעוט של לא פחות מ-10%.

(8) הערבים ויהודים ישתתפו אבסולוטית קולטורית בכל בחי הספר ובכל ענייני התרבות. רשות בהח"ס של כל עם מתנהל ע"י ועד חנוך לאומי. מיניסטר החנוך רק מתאים ומפקח על הצד התכני. הקהליה המקומית תכלכל ב"ס עממיים, ועד החנוך הלאומי יכלכל בחי-ספר בינוניים, המדינה תחנן עזרה כספית במקום הדרוש. חובה לסוד כלליה בגיל של 6-14.

(9) ערבים ויהודים בני פלשתינה יכוהנו בכל משותף הממשלה לפי מספר אוכלוסייהם בשימת לב להכשרתם. לא פלשתינאים יכוהנו רק במחוזים לחקופה ידועה, זכות בכורה לבריתים, לכל מיניסטר ולכל

מושל מחוז יהיה יועץ אנגלי בחוזה לחמש שנים שאפשר לחדשו  
לקופות של חמש שנים.

(10) עניני חוץ. רפרונציה של פלשתינה בחו"ל,  
בטחון כללי בחוץ הארץ ועל גבוליה ימצאו לחלוטין בידי הנציב  
העליון בלי רשות התערבותו של הפרלמנט.

(11) החוזה הפלשתינאי הבריטי יגדיר שאר הזכויות של  
אנגלי, ביניהן הקונסוליה האבסכולוויבית של דרכי האויר, חברי  
הרכבת והדרכים, הנמלים, השיטה הפיננסית ונחינת קונצסיות.  
(12) כל החוקים טעונים אשור הנציב לפני הפרסום.  
האישור לא ינתן אם החוק מתנגד לחוקה או לחוזה. הפרלמנט  
יש במקרה זה שכות הערעור לקבינת הבריטי, ואחר-כך - לחבר  
הלאומים.

(13) כמו בלבנון אין בארץ דת-המדינה. יוקם חופש  
מלא של דתות.

(14) המקומות הקדושים של הנוצרים הסוסימים והיהודים  
חם אבסטריוטוריאליים, רק הנציב אחראי על הנהלתם בפני חבר הלאומים  
בעזרת גופים דתיים מסוימים שיאורגנו למטרה זו.

(15) כניסת א"י לחבר הלאומים או הצטרפות Union  
למדינות שכנות תוחלט ברוב של  $\frac{2}{3}$  מהפרלמנט בהסכם אנגליה וחבר  
הלאומים. במקרה של יוניון ישארו כל העיקרים הקונסטיטוציוניים  
בחקם בחור החלקה של האדמיניסטרציה האבטונומית של א"י.

מלבד שתי התעודות הללו, נתן לנו לקרוא תעודת

שלישית, הגרועה עוד הרבה מזו האחרונה, שנערכה כנראה ע"י פולבי אחרי שיחתו עם הערבים.

לפנות ערב שבנו לח"א. בערב התאסף בחדרי סוכו ותפלגה המאוחדת ומסרתי באופן כללי על הסכנה הפוליטית המתקסמת במו"ס של אנשים פרטים בעלי שם ובין הערבים והממשלה. הואר גם המצב הפרוע של ההנהלה הציונית. בטרם הגענו לאיזו מסקנה שהיא הודיע (באחת בלילה) שהמטרה באה לדפוס דבר להפסיק את העתון. מהרתי לדפוס והאספה נפטרה בדפוס מצאתי את סקוט ופיש. הוא הביא שקורה לסנוע הדפסת כל עתון או חוברת עד שנראה לו רשיון לכך מהממשלה. שלחנו אנשים לחפש רשיונות לעתונים שבועיים, ובשלוש בלילה גלינו את הרשיון של ידיעות הקפאי והחלט להוציא את העתון בשם זה.

ג' בחשוון  
6 בנובמבר  
יום ד'

בבוקר באה אצלי מניה. היא רוצה אם אנחנו נכונים להשתתף במו"ס עם הערבים. יש קבוצה של יהודים, בחוכם מוגס, של אנגלים ושל ערבים. שוחם שהתנגד מקודם, נוסח כבר עכשיו להסכים, כי נוכח שמציעים לנו דבר טוב. גם חנקין משתתף עכשיו. הקבוצה מציעה: פרלמנט על יסודות פרופורציונליים, הכרת המנדט והצהרת בלפור, חופש עליה של יהודים וערבים, אשור החוקה ע"י חבר הלאומים,